

*INTERACTION OF TEACHERS AND CHILDREN, BOTH PSYCHOLOGICAL AND
PEDAGOGICAL PROBLEM*

The article reveals the essence of the concept of "pedagogical interaction" and analyzes the problem of interaction of the teacher with children as a psychological and pedagogical problem.

Key words: pedagogical interaction, the pedagogical process, the structure of the interaction epidemic among pre-school.

УДК 378.011.3-051:[373.3:001.895]

Черненко Г.М.

***ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ***

У статті розкрито проблему підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності. Визначено показники готовності майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності, а саме: інформативність щодо новітніх педагогічних технологій; усвідомлення потреби впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес початкових шкіл; запровадження власних творчих ідей і підходів до навчально-виховного процесу; оволодіння практичними навичками освоєння інноваційних технологій.

Ключові слова: інноваційна діяльність, готовність до інноваційної діяльності, інноваційна компетентність, інноваційні технології, інтерактивні технології, початкова школа, майбутні вчителі початкових класів.

Метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, які будуть ефективно працювати й навчатися впродовж життя, зберігати й примножувати цінності національної культури і громадянського суспільства, розвивати й зміцнювати незалежну, демократичну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Для досягнення поставленої мети є необхідність у реформуванні системи освіти в Україні та підготовці висококваліфікованих фахівців.

Реформування сучасної вищої педагогічної освіти з врахуванням європейських стандартів передбачає, насамперед, підготовку компетентного фахівця, який умітиме визначати педагогічні цілі й успішно їх досягатиме, вміло впроваджуватиме інноваційні технології навчання, усвідомлюватиме свою соціальну відповідальність, працюватиме над особистісним й професійним зростанням.

Метою розвитку педагогічної освіти є створення такої системи, яка на основі національних надбань світового значення та усталених європейських традицій забезпечуватиме формування педагогічних працівників, здатних здійснювати професійну діяльність на демократичних та гуманістичних засадах, реалізовуватиме освітню політику як пріоритетну функцію держави, спрямовану на розвиток та самореалізацію особистості, задовольнятиме освітні й духовно-культурні потреби, а також підготовлені фахівці будуть конкурентоспроможними на ринку праці.

Таким чином переконаємося в актуальності проблеми щодо професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи нового покоління.

Дану проблему сучасні науковці активно досліджують у різних ракурсах. Теорію та практику здійснення технологічних підходів до навчання відображено в працях П. Гальперина, Н. Тализіної, Ю. Чабанського, В. Безпалого, М. Кларіна та ін. Актуальними є проблема оптимізації навчально-виховного процесу (Б. Дегтярьов, В. Максименко, І. Федоренко), проблемного навчання (В. Барабаш, В. Коваленко, В. Лозова, А. Фурман),

розвивального навчання (Г. Костюк, В. Репкін), передового педагогічного досвіду (В. Зоц, В. Паламарчук). Результати дослідження даних науковців спрямовані на підвищення ефективності навчання та виховання школярів.

Такі науковці, як А. Алексюк, Н. Бібік, О. Біда, Л. Коваль, С. Лисенкова, С. Мартиненко, Н. Ничкало, О. Савченко, Г. Тарасенко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін. досліджували особливості професійної підготовки вчителя початкової школи.

Інноваційним технологіям в освіті присвячені праці І. Гаврик, О. Комар, О. Пометун, С. Сисоевої, О. Шапран і ін. Вони у своїх дослідженнях розкривають підготовку педагогічних кадрів до впровадження нововведень та формування готовності до майбутньої інноваційної діяльності.

Однак переконуємося, що з врахуванням нових вимог суспільства, а також реалізації нового закону про вищу освіту, гостро постає проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності.

Метою нашої статті є розкриття проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності з врахуванням нового Державного стандарту початкової освіти та навчальних програм.

Якісна професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи залежить від реформування системи вищої освіти в Україні, що передбачає пошук оптимальної відповідності між сформованими традиціями в українській вищій школі й новими нововведеннями, пов'язаними зі вступом у світовий європейський освітній простір. Інноваційні процеси в освіті зумовлюються різними чинниками, серед яких важливими є: інтенсивний розвиток інформаційних технологій; оновлення змісту сучасної початкової освіти; тісна взаємодія учасників навчально-виховного процесу; необхідність підвищення рівня активності та відповідальності педагога за власну професійну діяльність, що спрямована на формування всебічно розвиненого та творчого школяра, готовності його до діяльності в нових соціально-економічних умовах нашої держави.

Сучасні вимоги початкової освіти вимагають інноваційних підходів до здійснення навчально-виховного процесу в початкових класах. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває інноваційна діяльність педагога.

Інноваційна педагогічна діяльність як особливий вид творчої діяльності спрямована на оновлення системи освіти, в тому числі й початкової. За І. Дичківською, "інноваційна педагогічна діяльність – заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду цілеспрямована педагогічна діяльність, орієнтована на зміну й розвиток навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики" [1, с. 248].

Інноваційну педагогічну діяльність поділяють на репродуктивну (засновану на відтворенні традиційних схем дій та спрямовану на одержання заданого результату відомими засобами) й продуктивну (пов'язану з формуванням нових цілей і досягнень їх за допомогою нових засобів). Тому вважаємо, що варто здійснювати професійну підготовку майбутнього вчителя початкової школи як до репродуктивної так і продуктивної інноваційної діяльності.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у майбутнього педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості й рефлексії.

Багато проблем, що постають перед учителями початкових класів, які працюють в інноваційному режимі, пов'язані з низькою інноваційною компетентністю.

За визначенням І. Дичківської, "інноваційна компетентність педагога – це система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми" [1, с. 278].

Компонентами інноваційної компетентності вчителя є: поінформованість про інноваційні педагогічні технології, належне володіння їх змістом і методикою, висока

культура використання інновацій у навчально-виховному процесі, особиста переконаність у необхідності застосування інноваційних педагогічних технологій.

Тому переконуємося, що процес підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності успішно здійснюватиметься у навчальному процесі вищих педагогічних закладах при вивченні дисципліни "Педагогіка з новітніми технологіями навчання фахових дисциплін у початковій школі".

Мета даного курсу передбачає ознайомити майбутніх учителів початкової школи з загальними засадами педагогічної інноватики, сутністю та особливостями педагогічних технологій, інноваційною діяльністю педагога, а також найпоширенішими в початковій освіті інноваційними педагогічними технологіями; сформувати готовність майбутніх учителів до інноваційної діяльності з урахуванням сучасних пріоритетів початкової освіти.

Теоретична підготовка студентів здійснюється під час проведення лекцій. Майбутні вчителі початкових класів ознайомлюються з загальними засадами педагогічних інновацій (*а саме, що таке педагогічна інноватика, інноваційність, інноваційне навчання, класифікація педагогічних нововведень; вивчають пріоритетні завданнями сучасної початкової освіти*); системними, модульними та локальними інноваційними педагогічними технологіями (*"Будинок вільної дитини" – М. Монтессорі; "Йена-план-школа" – П. Петерсена; антропософські школи (вальдорфська педагогіка) – Р. Штейнера; "Школа успіху і радості" – С. Френе; "Школа для життя, через життя" – Ж.-О. Декролі; "Школа діалогу культур" – В. Біблера; технологія розвивального навчання – Ельконіна-Давидоа; технологія раннього навчання – М. Зайцева і Г. Домана; технологія розвитку творчої особистості – Г. Альтшуллера; технологія фізичного виховання дітей – М. Єфименка*); інтерактивним навчанням та технологіями розвитку критичного мислення молодших школярів (*суть інтерактивного навчання, класифікація інтерактивних технологій, види інтерактивних вправ*); технологією проблемного навчання (*проблемна ситуація, типи проблемних ситуацій, постановка проблеми на уроці та шляхи її розв'язання*); технологією колективного навчання (*форми, методи колективного навчання, створення динамічних груп, навчання один одного в групах*); інтеграцією у навчальному процесі початкових шкіл (*інтегрований підхід, тематичне планування інтегрованих уроків, технологія інтегрованого уроку за структурними етапами, методика побудови інтегрованих уроків*); проектною технологією (*мета і завдання технології, типи проектів, вимоги до проектів, алгоритм роботи над проектом*); ігровими технологіями (*класифікація ігор, етапи проведення ігор, підбір та використання ігор на уроках*); технологією особистісно орієнтованого навчання (*мета, завдання й особливості технології, основні вимоги*).

Готовність студентів до інноваційної діяльності в навчальному процесі початкових шкіл проявляється в умінні проектувати уроки. На практичних заняттях студенти ознайомлюються з важливими етапами проектування уроків, а саме:

– психолого-педагогічні аспекти організації уроку. Для проведення ефективного уроку майбутній педагог повинен дотримуватися ряд вимог (вимоги до структури, підготовки та організації уроку, до змісту, процесу навчання та техніки проведення уроку). Врахування всіх вимог забезпечить успіх уроку;

– мотиваційно-організаційний етап. Студенти ознайомлюються з різними шляхами створення мотиваційної навчальної діяльності (бесіда, створення проблемної ситуації, використання інтерактивної вправи "Мозкова атака", опрацювання тексту періодичних видань, діяльність за технологією "Незакінчене речення", виготовлення саморобних наочних посібників, використання творчих завдань, використання художньої та науково-популярної літератури, створення ситуації успіху, діяльнісний підхід до навчання, діяльність за допомогою екстраполяції, використання пізнавальних ігор та ігрових ситуацій);

– виконавчо-діяльнісний етап уроку. Майбутні вчителі початкової школи повинні оволодіти загальними підходами до організації виконавчо-діялісного етапу, вміти організовувати навчально-пізнавальну діяльність учнів у рамках комунікативно-діалогової та ігрової моделей;

– повторення і закріплення навчального матеріалу. На практичних заняттях студенти знайомляться з основними вимогами до організації повторення вивченого матеріалу, вчать підбирати завдання для поточного повторення, порівнювати реальні результати з очікуваними, аналізувати одержаний результат, вчать установлювати факти, аналізувати причини, планувати дії щодо подальшого вивчення тієї чи іншої теми [3].

Крім цього, підготовлений до інноваційної діяльності майбутній учитель початкових класів повинен мати сформовані професійні й особистісні якості, а саме: усвідомлювати сенс і цілі освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи; мати осмислену, зрілу педагогічну позицію; уміти по-новому формулювати освітні цілі з предмета, певної методики, досягати й оптимально переосмислювати їх під час навчання; бути здатними вибудувувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до учнів, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири; визначати співвіднесення сучасної реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригувати освітній простір за критеріями інноваційної діяльності; мати здатність бачити індивідуальні здібності дітей і навчати відповідно до їх особливостей; уміти продуктивно, нестандартно організувати навчання та виховання, тобто забезпечувати творення дітьми своїх результатів і, використовуючи інноваційні технології, стимулювати їх розвиток; володіти технологіями, формами і методами інноваційного навчання, які передбачають уміння на основі особистого досвіду і мотивів вихованців бути співтворцем мети їх діяльності; навчитися бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців; уміти аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців; бути здатними до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлювати значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів [1, с. 280].

У процесі підготовки майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності важливим, на нашу думку, є "академічна свобода", що означає самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів. Не менш важливим є й "академічна мобільність", тобто можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в інших вищих педагогічних навчальних закладах на території України, а також поза її межами. Адже перейняття новаторського педагогічного досвіду дозволить розв'язувати актуальні педагогічні проблеми шляхом використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання у початковій школі.

Таким чином, на нашу думку, готовність майбутніх учителів початкової школи до інноваційної діяльності визначається такими показниками: накопичення інформації про сучасні новітні педагогічні технології та знання методики їх впровадження; усвідомлення потреби впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес з врахуванням реформування початкової освіти; запровадження власних творчих ідей і підходів до навчально-виховного процесу; здійснення експериментальної діяльності; оволодіння практичними навичками освоєння інноваційних технологій; академічна свобода та мобільність у навчальному процесі вищих педагогічних закладах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І.М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладчик Н.П. Наволокова. – Х.: Вид. група "Основа", 2009. – 176 с.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник // О. Пометун, Л. Пироженко. – К.: Вид.А.С.К., 2004. – 192 с.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ К ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрыто проблему подготовки будущих учителей начальной школы к инновационной деятельности. Определены показатели готовности будущих учителей начальной школы к инновационной деятельности, а именно: информативность о новейших педагогических технологиях; осознание необходимости внедрения инновационных технологий в учебно-воспитательный процесс начальных школ; внедрение собственных творческих идей и подходов к учебно-воспитательному процессу; овладение навыками освоения инновационных технологий.

Ключевые слова: инновационная деятельность, готовность к инновационной деятельности, инновационная компетентность, инновационные технологии, интерактивные технологии, начальная школа, будущие учителя начальных классов.

Chernenko G. N.

TRAINING OF FUTURE ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS TO INNOVATE

The article deals with the problem of training of future elementary school teachers to innovate. Identify indicators of readiness of future primary school teachers to innovative activity, namely informative about the latest teaching technologies; awareness of the need for the introduction of innovative technologies in the educational process in primary schools; implementing their own creative ideas and approaches to the educational process; mastering the skills development of innovative technologies.

Key words: innovation activity, the willingness to innovate, innovation expertise, innovative technology, interactive technology, primary school, primary school teachers.

УДК 373.211.24:371.15

Швецъ Т.А.

ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті розглядається проблема готовності майбутнього вихователя до педагогічної діяльності як елемент професійної майстерності. Автор акцентує увагу на важливості практичної та теоретичної підготовки майбутніх педагогів в умовах ВНЗ та педагогічної практики в дошкільних навчальних закладах

Ключові слова: готовність майбутнього вихователя, професійна майстерність, педагогічна практика, дошкільний навчальний заклад.

Сучасний рівень розвитку суспільства характеризується зміною пріоритетів освітньої парадигми, яка пред'являє нові вимоги до якості підготовки майбутніх фахівців.

В умовах сучасного розвитку соціально-економічних процесів суспільства відбувається перехід до нових освітніх технологій, орієнтованих на варіативність, суб'єктність, творчу індивідуальність, особистісний потенціал фахівців, максимально готових до практичної діяльності, здатних швидко включатись у творчі інноваційні процеси і бути успішним в професійній діяльності і виявляти високий рівень готовності до її виконання. Сказане повною мірою відноситься до педагогів - фахівців всіх освітніх установ, а також до майбутніх фахівців в сфері педагогічної діяльності.

Як показує аналіз нормативно-правового та науково-методичного поля, у сформованій в останні роки системі підготовки студентів теоретичне забезпечення підготовки студентів превалює над досвідом практичної професійної діяльності, соціальним досвідом, досвідом практичних відносин у сфері обраної професії, спілкування і взаємодії.